

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عن علي بن الحسين عليه السلام قال:

﴿لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي طَلَبِ الْعِلْمِ لَطَبُوهُ وَ لَوْ بَسَفَكَ الْمُهْجَ وَ حَوْضَ اللَّجْجِ﴾

الكافي، جلد 1، صفحه 35

امام خامنه‌ای مدظله‌العالی:

درس خواندن و تهذیب اخلاق و هوشیاری سیاسی همراه با تلاش‌های انقلابی،
وظائفی هستند که دختران و پسران این نسل باید آنها را هرگز فراموش نکنند. 1398/9/24

عنوان:

الفاظ مشترک با دو معنای استقلالی و ربطی

شناسنامه مطلب	
e-n-116	کد مطلب
علمی/ادبیات عرب/نحو/ کمک آموزشی / البهجة المرضیة/مثال و تطبیق	رده
حرف جر، معانی حروف، معنای حرفی، معنای ربطی، معنای استقلالی، حرف اضافه، حرف، اسم، تقسیمات کلمه	برچسب
در تولید این فایل از نرم افزار قواعد ادبیات عرب متعلق به مرکز کامپیوتری اسلامی (نور) استفاده شده است.	توضیحات

پایگاه تزکیه‌ای، علمی، بصیرتی و مهارتی نُمُو

nomov.ir

در کتب ادبیات حوزه در ضمن بررسی حروف جاره به اینکه برخی از آنان گاهی اسم استعمال می‌شوند اشاره شده است که شایسته است به‌عنوان نکته جالبی در مباحث لغت و زبان‌شناسی مورد تحقیق قرار بگیرد.

لازم به یادآوری است که در برخی از این موارد معنای حرفی و معنای اسمی در استقلال بودن یا آلی بودن آن در لحاظ تفاوت دارند و در برخی موارد معنای جداگانه‌ای در هر کدام از دو وضع ملحوظ است. ما در این نوشته به گونه نخست نظر داریم.

آن حروف عبارتند از: «عَنْ» و «عَلَى» و «لَعَلَّ» و «كاف تشبیه»¹ و شاید «مَتَى» به‌معنای «فِي»².

جهت تأنیس مبتدی در آموزش این مسأله به نمونه‌هایی مشابه آن در زبان فارسی اشاره می‌کنیم:

۱. حرف «در» یا «اندر» غالباً حرف اضافه است به‌معنای «فِي» اما گاهی معنای اسمی می‌دهد مانند این بیت:

ترسم در این دل‌های شب از سینه آهی سرزند

برقی ز دل بیرون جهد آتش به جایی در زند

اینجا نمیتوان آن را حرف اضافه پسین دانست چراکه «آتش به در جایی زند» درست نیست و تعاقب دو حرف اضافه بی‌معناست چنانچه ادبای عرب در باب حروف جر تذکر داده‌اند^{3 و 4}.

۲. حرف «بر» نیز غالباً مرادف «عَلَى» حرفی است اما در این مثال چنین نیست:

زدش بر زمین بر به کردار شیر

بدانست کاو هم نماند به زیر

¹ . البهجة المرضية على الفية ابن مالك، ص: 253 و 252 و 245

² . مغني اللبيب، ج 1، ص: 334

³ .. مغني اللبيب، ج 1، ص: 122

⁴ . این مسأله نظر شخصی نویسنده این سطور است.